

STATSMINISTERENS INNLEGG I ODELSTINGET 15. DESEMBER 1979
OM LOV OM INNTEKTSREGULERING

På ett punkt har denne diskusjonen vært noe interessant å følge. Vi er i en situasjon der vi kan registrere to års økonomisk framgang for vårt land, to års utvikling som har ført til at vi har en av de laveste prisstigningene i Europa, som har styrket vår konkurranseevne, og som har sikret våre arbeidsplasser. Og en slik toårs periode med økonomisk politikk som er båret fram av en mønstergyldig lojalitet fra våre landsomfattende arbeidstakerorganisasjoner, avsluttes med en diskusjon her i Odelstinget der hensynet til de uorganiserte blir et hovedpunkt. Jeg vil spørre om man om ikke om annet, så iallfall er klar over hvilken

- 2 -

psykologisk virkning dette kan gi, og om man samtidig heller ikke er klar over at spørsmålet om å gjennomføre en inntektspolitikk med en fortsatt moderasjonslinje ikke bare, og kanskje ikke engang i hovedsak, er spørsmål om jus, men nettopp om psykologi ute blant de tusener på tusener av lønnstakere som skal være med og akseptere dette fortsatt.

Vi har heldigvis i vårt land ansvarlige faglige organisasjoner som har greid å bære dette fram. Vi har organisasjoner som har sagt at de fortsatt er villige til å føre en moderasjonslinje i ytterligere to år, men de har stilt som et krav at folk utenom de faglige organisasjonene ikke skal ha muligheter til å ta ut større inntektstillegg enn det de organiserte får. Det er det kravet de har stilt, det er det kravet de har stått på, og jeg

synes man skal være forsiktig med å begynne å snakke om at vi står overfor trusler fra utenomparlamentariske organisasjoner. Jeg vil også gjerne si at man i all sin mer eller mindre velvillige omtale av Landsorganisasjonen i Norge skal være oppmerksom på at dette syn meget klart er kommet til uttrykk fra organisasjoner utenom Landsorganisasjonen.

Jeg vil gjerne vise til det foredrag som formannen i Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund holdt under organisasjonens tariffpolitiske konferanse. Han advarte der mot en situasjon hvor nettopp de uorganiserte skulle komme til å representere et usikkerhetsmoment når det gjaldt vår framtidige inntektspolitikk, og kom inn på hvilken innflytelse dette ville ha på organisasjonens muligheter til å føre moderasjonslinjen videre, hvordan dette kunne

sette inntektsoppgjørene på glid. Og denne diskusjonen fører man når man fra Regjeringens side har lagt fram et lovforslag som tar sikte på en nøytral virkning organisasjonene imellom, gruppene imellom.

De borgerliges lovforslag innebærer muligheter for at folk utenom tariffområdene kan få større lønnstillegg enn de som er innenfor tariffområdene. Det er gang på gang påvist i denne debatten. Hvis de borgerliges forslag ikke hadde mer i seg enn at det hos de store organisasjonene skapte utrygghet for eller mistanke om at dette kunne være mulig, ville det i seg selv føre til at de rygget tilbake, at de ikke lenger ville være interessert i å være med og bære på sin rygg moderasjonslinjen videre gjennom et kombinert inntektsoppgjør. Og igjen er vi tilbake til

noe av det som jeg har inntrykk av at det er vanskelig å få forståelse for i denne diskusjonen, nemlig den psykologiske virkning på opinionen, som skal være med og gjennomføre og godta lønnsoppgjørene. Og det er her man ikke når fram gjennom diskusjon om jus og fine prinsipper alene.

Denne debatten er videre et interessant innslag i utviklingen av vår inntektspolitikk, med samordnede, kombinerte inntektsoppgjør. I en samordnet inntektspolitikk har både de store organisasjonene, Regjeringen og Stortinget hver sin rolle å spille. Det er en vanskelig oppgave å få i stand et samspill hvor disse ulike organer kan medvirke fullt ut. De konstitusjonelle myndigheter må følge sine formelle regler.

I denne sammenheng må det stilles krav til de ulike medvirkende parter om at de viser forståelse for helheten i

inntektspolitikken, og at de tar nødvendig hensyn til de øvrige ledd i systemet.

En tidsmessig inntektspolitikk er et nytt innslag i vårt politiske liv. Vi har sannsynligvis ennå ikke funnet fram til de endelige løsninger - om vi da noen gang kommer så langt.

Men jeg tror det er viktig å være klar over at både organisasjonene og Regjeringen, og også Stortinget, må være innstilt på å tilpasse seg andre parter, selv om dette kan oppfattes som om man ikke har full handlefrihet i enhver situasjon. Dette er noe av forhandlingssystemets resultat. For Stortingets vedkommende vil en kombinert inntektspolitikk i realiteten gi en større innflytelse enn en inntektspolitikk hvor organisasjonene alene fastlegger oppgjørene.

Regjeringen har i de siste to år satset på en økonomisk politikk som har bygd på tilstramming, på moderasjon. Vi har gjort dette for å skape en større grad av balanse i norsk økonomi, for å styrke vår konkurranseevne og for å trygge arbeidsplassene. Vi har gjennom dette arbeid møtt en etter mitt skjønn mønstergyldig vilje til å akseptere en slik politikk. Vi har møtt en betydningsfull forståelse i norsk opinion og i de viktigste organisasjonene i arbeidsliv og næringsliv.

Overgangen fra 15 måneders pris- og inntektsstopp til en ny situasjon vil bli en meget krevende prosess. Vi er alle klar over at så vil være tilfellet. Denne prosess vil være krevende

- fordi vi har tatt i bruk ekstraordinære tiltak i en vanskelig situasjon og må arbeide oss ut av virkningene

av disse ekstraordinære tiltakene,

- fordi det fortsatt vil være av fundamental betydning å ha størst mulig forståelse fra de store organisasjonene i næringsliv og i arbeidsliv for den politikk som vi fører, hvis ikke mange av våre politiske mål ellers skal bli forskuslet,
- fordi vi vil føre videre en politikk med sikte på å bevare de betydelige framskritt som vi har vunnet i norsk økonomi gjennom denne perioden, og
- fordi vi fortsatt befinner oss i en internasjonal økonomisk situasjon preget av usikkerhet.

Hovedmålet for Regjeringen er fortsatt å trygge sysselsetting og inntekt. Inntektsoppgjørene i 1980 er i denne

sammenheng sentrale. Regjeringen har i forståelse med organisasjonene lagt opp en politikk som skal bygge på vilje og evne til moderasjon. Det er Regjeringens mål at inntektspolitikken først og fremst skal tilgodese lavinntektsgruppene. For å få dette til må vi etter Regjeringens oppfatning søke fram til størst mulig grad av samordning av inntektsoppgjørene.

Det siste halve året har det pågått drøftinger av disse vanskelige spørsmålene mellom Regjeringen og de toneangivende organisasjoner i arbeidslivet, jordbruk og fiske. Under disse drøftingene har Regjeringen kommet fram til at det var nødvendig å ty til det ekstraordinære tiltak å foreslå en midlertidig lov for inntektsregulering. Sentrale bestemmelser i dette lovforslaget er blitt til med bakgrunn i disse drøftingene.

Det har vært vanskelig å finne fram til et balansert sett av bestemmelser som i første rekke større arbeidstakerorganisasjoner, men også Regjeringen kunne leve med. Men vi har i stor grad greid å finne fram til denne balansen. Det er imidlertid en fin balanse, som lett kan komme ut av likevekt.

Det er derfor overhodet ingen saklig beskrivelse av den situasjon vi her står overfor, når man fra Høyres side snakker om at det bare er ett avsnitt i én lovparagraf det dreier seg om. Alt det andre er man, såvidt jeg skjønner, med på. Man må også ta med i sin vurdering at det som ligger på bordet, er lovformuleringer som Regjeringen har kommet fram til gjennom langvarig kontakt ikke minst med arbeidstakerorganisasjonene. Det er formuleringer som

er blitt møtt og delvis blir møtt med motstand og skepsis, men som de store arbeidstakerorganisasjonene iallfall finner å kunne leve med. Denne vurderingen ser det ut til at f.eks. Høyre fullstendig overser.

Jeg understreker dette fordi man neppe vil kunne finne fram til de riktige konklusjonene hvis man nærmer seg denne loven bare med lovmakerens og juristens syn. Man må se lovforslaget som en del av en samlet løsning som vil kunne gi en størst mulig grad av samordning av inntektspolitikken i den aktuelle situasjonen. En slik inntektspolitikk er en bærebjelke i Regjeringens økonomiske politikk, fordi den vil kunne bringe med seg inn i 1980 og 1981 de fordelene vi har vunnet i bedret konkurranseevne og lav prisstigning i 1978 og 1979.

En endring av det foreliggende lovforslaget på sentrale

punkter vil føre til at vi i alle fall ikke får vår største lønnstakerorganisasjon med på et samordnet oppgjør. Dette er det sentrale i denne situasjonen.

De største landsomfattende arbeidstakerorganisasjonene har vedtatt å føre lønnsforhandlingene på grunnlag av et kombinert, samordnet oppgjør. Dette faller sammen med Regjeringens syn.

Vedtakene er fattet også med utgangspunkt i Regjeringens forslag til midlertidig lønnsreguleringslov. Dersom loven blir endret slik de borgerlige partier foreslår, eller om loven blir forkastet, er det skapt en ny situasjon. Vi vil da måtte regne med at inntektsoppgjørene ikke tar utgangspunkt i en kombinert, samordnet form. Dette vil lett kunne skape en situasjon hvor det blir betydelig vanskeligere, ja, kanskje

umulig, for myndighetene å bidra til en mer moderat løsning for bedriftene, og samtidig et akseptabelt resultat for lønnstakerne.

Faren er overhengende for at dette i den nåværende situasjon kan svekke en økonomisk politikk for lav prisstigning, bedre balanse i vår utenriksøkonomi, styrket konkurransevne og trygging av arbeidsplassene. En vil her på en alvorlig måte svekke ett av fundamentene i Regjeringens økonomiske politikk for 1980.

Det sier seg selv at Regjeringen vanskelig kan akseptere et slikt politisk anslag,